

Ratko PERIĆ

POVOD DEKLARACIJI DOMINUS IESUS*

Sažetak

Autor ovog članka je biskup mostarsko-duvanjski i trebinjsko-mrkanski te profesor ekumenske teologije na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu. U uvodu navodi izjavu jednog bosanskog franjevca koji je na medureligijskoj konferenciji u Tuzli, u listopadu 2002. rekao da bi se sve religijske zajednice trebale odreći misijske djelatnosti jer misionarstvo ističe apsolutnu obvezatnost pojedine religije a propovjednici takve apsolutnosti uzurpiraju vlast Boga koji čini da se ljudske osobe radaju i odgajaju u različitim religijama.

Takvo razmišljanje i pisanje odjek je filozofskog, religijskog i moralnog relativizma kao načina da se u vremenu tolerancije i dijaloga odgovori na fenomen religijskog pluralizma. Iz teksta Deklaracije Dominus Jesus br. 4 i 9 izvlači pet načela teološkog relativizma koji je nazočan u djelima i nastupima katoličkih teologa Tisse Balasuriya i Jacquesa Dupuisa čija objavljena djela je ispitala Kongregacija za nauk vjere te im izdala službenu "notifikaciju". Pri pokušajima da razviju učenje Drugog vatikanskog sabora o stavu Crkve prema sljedbenicima nekršćanskih religija, izraženom u LG 16, NAE 3-4, GS 22 u teologiju religijskog pluralizma zamračili su obvezatnu katoličku vjeru o objavi sadržanoj u Svetom pismu, o Kristovu utjelovljenju i otkupljenju te o "subzistiranju" Kristove Crkve u Rimokatoličkoj crkvi (LG 8). Dopuštaju da su kršćanska objava i Kristovo otkupiteljsko djelo jedan od mnogih putova spasenja koji postoje u različitim religijama. Takve i slične "katoličke" tendencije povod su Deklaraciji Dominus Jesus.

U listopadu 2002. u Višći kod Tuzle na Okruglom stolu s religioznom tematikom naslovljenom: "Misionarstvo - susretanje religija ili uzrok sukoba" jedan je katolički sudionik, prema dnevnim novinama, izjavio: "Svaka religija ima misijski imperativ, zahtjev da poruka o Bogu treba biti priopćena drugim ljudima, da oni prihvate tu poruku. Problem nastaje kada se taj misijski zahtjev apsolutizira - da je samo on ispravan.

* Predavanje održano na kolokviju Deklaracija *Dominus Iesus* 23. studenoga 2002. na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu. Sažetke na hrvatskom i engleskom priredio dr. Mato Zovkić. - *Napomena urednika.*

Naravno, ako više religija nastupa sa takvim apsolutiziranim zahtjevom, normalno je da se sukobljavaju, kao što se danas događa, osobito u zaoštrenim misionarizmima. To je izvorište suvremenih sukoba." I dodaje: "Bog je onaj koji čovjeka određuje kojim putem, kojom religijom će ići. Drugim riječima, kada ja nekoga pokušam obratiti da sa njegove vjere prede na moju, da ide mojim putem, ja se stavljam u Božiju poziciju... A u Bibliji, davo je čovjek koji nastupa u ime Boga. Vidite koliko je taj misionarizam, kada se izvitoperi, unutarreligijski naopak. On je nešto, doslovce rečeno, protiv Boga", poručio je prof. Ivo Marković.¹ Ovako kako je, prema novinskom izvješću, govorio fra Ivo za Okruglim stolom, s riječima bez navodnika ili s navodnicima, uz tuzlanskoga efendiju i srpskoga humanista iz Sarajeva, predsjednika "Mirovne akcije humanista", poprilično je dvoznačno i ne odražava jasan katolički nauk. Ni s obzirom na apsolutni zahtjev Crkve kao znaka i oruđa spasenja, odnosno Krista kao jedinoga Spasitelja svijeta, ni s obzirom na nekakav usud da je Bog čovjeku odredio kojom će religijom ići, ni s obzirom da se, prema Bibliji, davlom naziva čovjeka koji bi nastupao u ime Božje, a da se jasno i mjerodavno ne razluči tko, što, kada i gdje. Kad bi ovako bilo naučavano s neke crkvene katedre i u ime katoličkoga nauka i vjere, bez posredništva dnevnih novinara, ovakva bi sudionika odgovorni pozvali na razgovor i odgovornost. A kako je pozvan i naručen da govori za potrebe dnevne politike, više međunarodne nego domaće, odnosno za potrebe "Mirovne akcije humanista", nitko se na to kritički ni ne osvrće.

Međutim, kad se nadu katolički pisci, profesori i teolozi koji počnu zastupati upadljive teološke dvoznačnosti i mutnoće, onda ih Zbor za nauk vjere pozove da to opravdaju i raščiste.

Jedan od razloga zašto je jubilarne 2000. god. nastala *Deklaracija* o bitnim kršćansko/katoličkim istinama vječnoga spasenja, naveden je u odgovoru kard. Josepha Ratzingera u jednom intervjuu nakon objave *Dominus Iesus*: "Danas, u općem diskursu, vjera u Krista je u opasnosti da izgubi svoju životnost i da se raspline u maglovitu brbljanju."² Još jednom ističem: opasnost da vjera u Krista izgubi svoju životnost i da se raspline u maglovitu brbljanju!

Oznake modernoga mentaliteta. Prilike i okolnosti u kojima se pojavila deklaracija *Dominus Iesus* obilježene su nekim karakteristikama, težnjama, teološkim *Weltanschauungom* pojedinih teologa, više kršćanskih nego nekršćanskih.

¹ *Religija u politici je imperijalizam*, u: *Oslobodenje - Pogled*, 12. X. 2002., str. 6.

² J. RATZINGER, *U službi istine*, Mostar - Zagreb 2002., str. 203.

Opći relativizam. Ne govorimo ovdje o fizičko-prirodnom pogledu na svijet, na cio kozmos, kojemu ne vidiš ni početka ni svršetka, ni što je dolje ni što gore, ni kad smo u svemiru na glavi a kada smo na nogama. Niti o jednome od najznačajnijih zakona svemira, upravo o zakonu relativnosti s obzirom na gibanje i gravitaciju.

Ovdje se radi o relativnosti kao spoznajno-teorijskom pogledu na svijet, na istinu, na razum, na *logos*. Čovjek se pita je li u svijet ugrađen *logos* tako da je na početku svega svjetlo, razum, svijest, ili je sva stvarnost nekakva puka slučajnost u kojoj se igrom mnogovrsnih slučajnosti pojavio *logos*, jedna od slučajnih struja u slučajnu svijetu. Pa odatle skepsa ili sumnja u sve što postoji, pogotovo odakle se došlo i kamo se ide. I još gore od toga: agnosticizam kao filozofski nazor da jest doduše moguće spoznati materijalnu tvornost, ali je nemoguće spoznati pravu istinu, Vrhovno biće i dosegnuti osmišljenje i svrhu cijele stvarnosti i čovjeka u njoj. Sama *Deklaracija* govori o toj modernoj pretpostavci: "uvjerenje da se božanska istina ne može niti shvatiti niti izraziti, čak ni u kršćanskoj objavi" (DI, br. 4).

Ili još konkretnije, gledano uvijek spoznajno-filozofskim očima: Istina se više ne promatra kao vječno statična stvarnost nego kao dinamična i povijesno uvjetovana. Nemoguće je uhvatiti svu objektivnu stvarnost zbog bezbrojnih subjektivnih predrasuda, preduvjerenja samoga spoznavatelja. Nijedna religiozna predaja ne može za sebe tvrditi da je ona *a priori* uhvatila sav božanski misterij. "Svaka ljudska spoznaja Apsolutnoga jest relativna".³

Svaka pomalo tapka, tako da se sve u konačnici dopunjuju, one su komplementarne; na djelu je "relativistički stav u odnosu na istinu, prema kojem ono što je istinito za jedne ne mora biti i za druge" (DI, 4). Nešto poput one slike o slonu i slijepcima. Priča hoće da je neki indijski kralj doveo mnoštvo slijepaca da opipaju slona. Jedan mu dohvatio dugu surlu, drugi klempave uši, treći čekinjasti rep, četvrti vodenaste trbuhe, peti široke sapi i debele noge itd. I onda ih kralj pita:

Hajde, recite mi kako izgleda slon!

Prvi kaže: poput opletene košare.

Drugi će: poput lonca.

Treći veli: poput metle.

Četvrti: poput stupa. Itd. Kako se nitko ni s kim nije mogao složiti, posvadiše se i pobiše, jedva ih kralj razvadi da jedan drugomu ne izbije - slijepce oči!⁴ A zapravo svaki je od njih samo malo slona napipao. Tako,

³ J. DUPUIS, *Toward a Christian Theology of Religious Pluralism*, New York 1997., str. 281.

⁴ Usp. J. RATZINGER, *nav. dj.*, str. 21-22.

biva, i svaki od nas samo malo istine napipa i namiriše! A nitko je ne može obuhvatiti, shvatiti, *comprehendere*.

Ovdje se radi također o relativnosti u etici koja negira opće prihvaćene moralne vrijednosti i siguran kriterij za prosudbu i djelovanje u životu, napose prema Božjim zakonima. Za moderni mentalitet, koji svakim danom postaje legalitet: sve jedno je ili začeto dijete rodila ili pobacila; staru i bolesnu čeljadetu život produžio ili ga "humano", eutanazijom, ubio; dva notorna pokvarena homoseksualca civilno vjenčao ili tri još pokvarenije lezbijke legalizirao kao normalnu društvenu zajednicu i kuću prostitucije ozakonio. Za takve Sodome čitavi parlamenti jednodušno glasuju.

Nemoguće je ovdje ne spomenuti i relativnost u politici s odrazom na religiju: na primjer, narod glasovao za svoje predstavnike u najvećoj većini svojom voljom, a inozemni predstavnici domaćega naroda odlučili po svojoj samovolji. Oni bi htjeli da narodima ne vladaju oni koje su glasači izglasali, nego oni koje su ti predstavnici po svom ukusu izlučili. Uostalom i ti su izlučeni vlastodršci samo fiktivne figure u rukama međunarodnih majstora, koji, osim tih figura imaju i euro-tehničke i tenkovske moći i svoje logike. Jer njihova politika ne smije se smatrati "relativnom", nego upravo "apsolutnom". I zato joj se svatko pokoriti mora, pa i svaka religija, i Biblija. Stoga bi njezino međureligijsko vijeće željelo od svih religija stvoriti mješavinu, sinkretizam, ne samo u smislu besmislena izjednačenja, nego u smislu stapanja više religija u jednu novu religiju, koju bi ta politička sila mogla moćno manevrirati u svoje dnevne svrhe.

E upravo smo tu! Postoji čitav trend u svijetu, u kršćanskom svijetu također, gdje je uočljiva relativnost u religioznom sustavu: svejedno je ili Isus Krist, utemeljitelj kršćanstva, koji je božanski čist u svome životu i nauku o čistoći duše i tijela božanski učio i svima preporučio, napose o jednosti i nerazrješivosti braka, i, recimo jedan Muhamed, osnivač islama, koji je sam živio s četrnaest žena, počevši od sedmogodišnje Aiše do dvostruke udovice Židovke Rejhane. Ili usporedba Isusa i Bude: Krist je "Prosvijetljeni i po tome ni po čemu različan od drugih prosvjetljenika, primjerice Bude."⁵ Isus na svoj način, Buda na svoj, ali obojica imaju mjesta u spasavanju čovječanstva.

Moderni teološki i religiozni pluralisti kažu da Isusa treba redimenzionirati. Staviti ga u prave kontekste povijesne, prostorne i mentalitetske. A to će učiniti oni, ti plurastički teolozi. To je nužno učiniti iz ovih razloga.

Gledano egzegetski, postoji kontekst Novoga Zavjeta, njegove tvrdnje o osobi i djelu Isusovu, postoje *genera litteraria*, književne vrste, pos-

⁵ Ovdje, str. 13.

toje nepremostivi jazovi i totalni prekid između tvrdnji historijskoga Isusa i interpretacije apostolske Crkve. Isus je, kažu ti pluralisti, posve centriran na Boga, on je navješćivao kraljevstvo Božje, a apostolska je Crkva centrirana na Krista i falsificirala je Isusovu poruku. Tako je Crkva bila prva ona koja je prešla s teološkoga pogleda na kristološki, zato se pluralisti osjećaju odgovorni, pozvani i ovlašteni da to, s uskoga kristološkoga kolosijeka ponovno vrate na široke teocentrične tračnice.⁶

Gledano teološki, "postoji dihotomija između partikularnosti Isusa kao događaja, smještena u prostor i vrijeme, i kao takva neminovno ograničena, i kršćanske tvrdnje o sveopćem značenju događaja. Problem je u tome da nijedan povijesni događaj ne može prisvajati jedincatost i sveopćost koju kršćanstvo pridaje događaju Isusa Krista. Niti povijest religija podržava kršćansku tvrdnju. Ona radije svjedoči o različitosti žputova' spasenja sa sličnim vjerovanjima, svi jednake vrijednosti u njihovim pravim razlikama; dapače, sve se suprotstavlja sveopćosti, ako li ne apsolutizmu", prenosi p. Dupuis mišljenje modernih pluralista.⁷

Idemo još specifičnije.

Prvo. Nijedna religija na svijetu ne može obuhvatiti misterij Božanstva, pretendirati da ima monopol nad potpunom i cjelovitom Božjom istinom, pa prema tomu ne smije to činiti ni kršćanstvo. A kršćanstvo, odnosno Kristova Crkva, koja subzistira u Crkvi Katoličkoj, baš to hoće. Ne može tako, vele pluralisti, pa i neki kršćanski pluralisti. Karakter Isusove objave jest ograničen, nepotpun, nesavršen. Stoga se njega prikazuje "ne kao jedino-ga, već kao onoga koji dopunjuje ostale objaviteljske i spasenjske likove" (DI, 9). On može biti samo dopunski, komplementaran drugim religijama.

Drugo. Crkva tradicionalno drži da su samo židovske i kršćanske knjige Svetoga Pisma, Stari i Novi Zavjet, inspirirane, Duhom Božjim nadahnute. Svete knjige u drugim religijama Crkva ne smatra inspiriranima.

Međutim, moderni mentalitet, pluralistička teologija i zahtjevi drugih religija jest u tome da se prizna ista vrijednost inspiracije i drugim nekršćanskim religijama. I one kažu da su svete i da sadrže objavu, i one su Bogom nadahnute i tisućljećima žive i aktivne su. I nema razloga da se i one ne priznaju i ne izjednače kršćanskomu kanonu Svetoga Pisma, a "da se Sveto Pismo čita i tumači izvan crkvene predaje i učiteljstva" (DI, 4), tumači *Deklaracija* moderne religiozne pluraliste.

Treće. Kršćanstvo naučava, napose Katolička Crkva, da je Isus iz Nazareta utjelovljenje Vječne Mudrosti, isključivi objavitelj Boga Oca.

⁶ J. DUPUIS, *nav. dj.*, str. 281.

⁷ *Ondje*, str. 281.

Samo je on Vječna Riječ i Vječni Sin. Samo je on jedini "Put" (Iv 14,6), jedini "Posrednik" (1 Tim 2,5), jedino "Ime": "Nema, uistinu, pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti" (Dj 4,12). Tako Katolička Crkva i vjera.

Pojedini predstavnici pluralističke teologije i medureligioznoga dijaloga uče da nije Isus isključivi, jedini prenositelj Božanske Mudrosti i spasenja, nego jedan od tolikih utjelovljenika. Naime, "vjerovati u Isusa Krista znači vjerovati da sam ja spašen po njemu, a ne da je on Spasitelj svijeta. Isus je put za kršćane, ali drugi putovi njega čine nepotrebnim za druge".⁸ Dapače, ima spasitelja svijeta koji su uspješniji od Isusa. Na primjer islam naučava da je Isus jedan od proroka, ali on je najavio da će doći drugi Branitelj, koji je viši od Isusa i koji je punina objave, a to je Muhamed. To treba uzeti u obzir, reći će muslimani, a kršćanski će pluralisti otvorena duha slušati!

Teološki rečeno: Krist "je *totus Deus* (sav Bog), jer je djelotvorna Božja ljubav na zemlji, ali nije *totum Dei* (sve od Boga), jer u sebi ne iscrpljuje Božju ljubav".⁹

Četvrto. Pluralisti postavljaju razludžbu u ekonomiji otajstva Riječi. Po tome bi postojale dvije ekonomije spasenja: jedna se odnosi na Vječnu Riječ, a druga se odnosi na povijesnoga nazaretskog Isusa. Prva bi ekonomija bila "važnija, vrjednija od druge, koja je ograničena samo na kršćane, premda je u njoj Božja nazočnost punija" (DI, 9).

Peta točka. Treba odvojiti ekonomiju Duha Svetoga od ekonomije utjelovljene Riječi. Duh obuhvaća više od Isusove ekonomije spasenja.

Kod nas je o ovoj problematici među prvima pisao splitski profesor Bižaca prije nekoliko godina.¹⁰

Kršćanstvo i religije. Četiri godine prije deklaracije *Dominus Iesus*, 30. lipnja 1996., Međunarodna teološka komisija objavila je dokument pod naslovom: *Kršćanstvo i religije*. Tema je u okviru Komisije proučavana više godina (1993.-1995). Komisija, sastavljena od tridesetak članova vrsnih po teološkoj znanosti i učiteljskoj vjernosti iz raznih škola i nacija, djeluje pri Zboru za nauk vjere, pa je i sam pročelnik Zbora kard. Ratzinger, predsjednik same Komisije, odobrio da se taj dokument objavi.¹¹

⁸ *Ondje*, str. 190.

⁹ MEĐUNARODNO TEOLOŠKO POVJERENSTVO, *Kršćanstvo i religije*, KS, Dokumenti 112, Zagreb 1999., br. 21.

¹⁰ N. BIŽACA, "Prijelaz preko rubikona" ili o pluralističkoj teologiji religija, u: *Crkva u svijetu*, 2/1995., str. 126-127. Autor iznosi pogled na tematiku istaknutih suvremenih pluralističkih teologa, posebno J. HICKA, pripadnika prezbiterijanske konfesije, i P. F. KNITTERA i R. PANIKKARA, katoličkih teologa (str. 125).

¹¹ *Usp. Kršćanstvo i religije*, 117 brojeva.

Ta teološka studija donosi kao *status quaestionis* neke moderne pretpostavke i promjene koje su uvjetovale nove ljudske i religiozne vizije i zaključke. Tako suvremena kretanja s istoka na zapad, sa sjevera na jug ili obratno, razmjena informacija, knjiga i profesora, donose zahtjeve za otvaranjem i prema drugim nekršćanskim religijama koje nisu bile osobito poznate na Zapadu, gdje je kršćanstvo uhvatilo povijesnoga korijena. Tako se postavio i teološki problem ne samo proučavanja drugih religija kao fenomena u povijesti i svijetu, nego ispitivanja može li po tim religijama biti spasenja svijetu i kakav je uopće odnos kršćanstva prema tim religioznim sustavima i predajama.

Sve do Drugoga vatikanskoga koncila istican je aksiom: *Extra Ecclesiam nulla salus* - Izvan Crkve spasa nema. Nerijetko se mislilo o vidljivim, materijalnim granicama i okvirima Katoličke Crkve. Taj pogled pluralistički teolozi nazivaju "ekleziološkim ekskluzivizmom". Ne ulazeći u potanje razludžbe, spomenimo da je na Koncilu ta formula doživjela proširenje, dublju interpretaciju. Pa je rečeno da to znači: Izvan Krista spasa nema, tj. samo je po Kristu spasenje, odnosno hod prema uskrsnuću "ne vrijedi samo za one koji vjeruju u Krista nego i za sve ljude dobre volje u čijim srcima milost nevidljivo djeluje. A budući da je Krist umro za sve i da je konačni čovjekov poziv stvarno samo jedan, i to božanski, moramo držati da Duh Sveti pruža svima mogućnost da se, na način koji je Bogu poznat, pridruže tom pashalnom misteriju".¹²

To i takvo spasenje po Kristu pluralistički teolozi nazivaju "kristološkim inkluzivizmom". Ali se neki od tih teologa tu ne zaustavljaju nego kažu da moraju poći korak dalje i govoriti o spasonosnim putovima i izvan Krista.

Tako dolazimo do *teocentrizma*, pogleda u kojem za neke teologe Krist može biti ne toliko normom, koliko paradigmom, a za druge ni normom ni paradigmom. Ne treba se uopće zanimati za Krista, nego za konkretna čovjeka za njegovo stanje i spasenje. Bog bi spasio čovječanstvo i bez Krista.¹³ Ovdje se, očito, katolička teologija revolucionira do apsurdna.

Studijska rasprava Međunarodne teološke komisije *Kršćanstvo i religije* donosi i svoje odgovore, čak u 90 brojeva.¹⁴

Dva teološka ispada i dva učiteljska upozorenja ili notifikacije.

Iako je bilo više suvremenih teologa koji su izazivali osobito novinarsku i osporavateljsku senzaciju u javnim medijima,¹⁵ navodimo samo

¹² *Gaudium et spes*, br. 22.

¹³ Usp. *Kršćanstvo i religije*, br. 10-12.

¹⁴ *Kršćanstvo i religije*, br. 27-117.

¹⁵ Na internetskim stranicama Kongregacije za nauk vjere čitatelj će naći imena prozvanih teologa kao što su: Leonard Boff, Carlo Curran, Georges de Nantes, Andre Guindon, Hans Küng, Reinhard Messner, Jacques Pohier, Edward Schillebeeckx, Marciano Vidal itd.

dva suvremena primjera koji su skrenuli pozornost teoloških krugova i osobito službene opomene Zbora za nauk vjere. Takvi su ispadi, očito, uz brojne druge slučajeve, dali izravna povoda za sastavljanje i objavljivanje deklaracije *Dominus Iesus* na razini sveopće Crkve.

Tissa Balasuriya. Prvi je slučaj izazvao otac Tissa Balasuriya (rođen 1925.) iz Reda Marijinih oblata, iz Šri Lanke, koja se do 1972. god. zvala Cejlon, zemlje od gotovo 20 milijuna stanovnika, među kojima oko 7,5% katolika, 7,5% muslimana, 15% hinduista, 70% budista itd.¹⁶

Kako stoji u *notifikaciji* ili službenom upozorenju Zbora za nauk vjere od 2. siječnja 1997.,¹⁷ o. Balasuriya izdao je knjigu *Marija i ljudsko oslobođenje*¹⁸ iznoseći više ozbiljnih zabluda. Biskupska konferencija Šri Lanke 5. lipnja 1994. izjavila je da ta knjiga sadrži izjave nespojive s naukom Crkve s obzirom na objavu i njezino prenošenje, na kristologiju, soteriologiju i mariologiju. Biskupi su upozorili vjernike da se suzdrže od čitanja te knjige. Autor je na to negativno reagirao, ističući da je njegov tekst krivo protumačen i zatražio je da se istina o optužbama dokaže.

Budući da su se, unatoč biskupskom upozorenju, zablude iz knjige i dalje širile, čak i izvan Šri Lanke, Zbor za nauk vjere smatrao je potrebnim intervenirati te je 22. srpnja 1994. poslao 11 stranica svojih primjedaba na knjigu tražeći od autorovih poglavara da poduzmu mjere i zatraže javno poreknuće krivih teoloških teza.

Balasuriya odgovara 14. ožujka 1995. s dokumentom od 55 stranica zadržavajući sve svoje teze i tumačeći da primjedbe Svete Stolice krivotvore njegove doktrinalne stavove.

Kako bi autoru pomogao, Zbor za nauk vjere šalje u studenome 1995. tekst vjeroispovijedi generalu Marijinih oblata (M. Zagi), usredotočen na učiteljske definicije koje pisac knjige nije čuo. Ako pisac potpiše izjavu, tražit će se načina kako nadoknaditi štetu nanесenu njegovim djelom; ako li ne, uslijedit će odgovarajuće disciplinske mjere prema crkvenom zakonu (kan. 1364), ne isključujući i *notifikaciju* koju bi izdao sam Zbor.

U svibnju 1996. o. Balasuriya šalje drugi tekst, Svečanu vjeroispovijed Pavla VI., dodajući: "Ja, o. Tissa Balasuriya, O. M. I., činim i pot-

¹⁶ Šri Lanka, u: *Svijet u brojkama. Kartografski i statistički prikaz država svijeta*, Zagreb 1999., str. 171.

¹⁷ ZBOR ZA NAUK VJERE, *Notification concerning the text "Mary and Human Liberation" by Fr. Tissa Balasuriya, O.M.I.*, 27. 12. 1996., objavljeno u: *L'Osservatore Romano* (engl. izdanje), 7. 1. 1997.

¹⁸ T. BALASURIYA, *Mary and Human Liberation*, u: *Logos*, 1-2/1990., Kolombo, Šri Lanka.

pisujem ovu vjeroispovijed pape Pavla VI. u kontekstu teološkoga razvoja i prakse Crkve od II. vatikanskoga koncila i slobode i odgovornosti kršćana i teoloških istraživača, pod kanonskim pravom.”

Budući da mu je izjava ocijenjena nedostatnom, u lipnju 1996. Zbor je ponovno zatražio od generala Marijinih oblata da pozove o. Balasuriyu da tekst vjeroispovijedi, koji mu je poslan, potpiše u roku od tri tjedna, bez ikakvih uvjeta i pridržaja.

Ispuštamo ovdje što je Balasuriya poduzeo na najvišim državnim i crkvenim sudovima, i to kako je u katoličkom nauku zašao ukrivo, tako se i na pravnom području obraćao na krive naslove. Zamolio je Zbor da mu dopusti malo vremena za razmišljanje i obećao je odgovoriti do svršetka rujna 1996. Ali odgovora nikada nije bilo.

U međuvremenu, 22. srpnja 1996. Zbor je priopćio generalu oblata da će biti objavljena *notifikacija*. Na to je upozoren i sam autor, koji je i dalje ostao bez odgovora. Tako je 7. prosinca 1996. autor pozvan u apostolsku nuncijaturu u Šri Lanki. Odbio je potpisati tekst vjeroispovijedi i pozvao se na Svetog Oca Papu pismom u kojem je opet iznio sve svoje zablude.

Kardinal A. Sodano pismom od 27. prosinca 1996. obavijestio je o. Balasuriyu da je Papa upoznat s procedurom i da odobrava *notifikaciju* Zbora za nauk vjere.

Zbor je vrednovao Balasuriyino djelo i izrekao sljedeće pravorijেকে, uz koje je u bilješkama donio navode raznih koncila i Papa s obzirom na pravu nauku Crkve:

da su autorove formulacije na različitim stupnjevima teške zablude, odstupanja od dogmatskih istina i stoga nespojive s vjerom;

da autor razlučuje ono što je naučavao Isus i ono što je kasnije razvijala Crkva kao tumačenje toga nauka;

da je Isus jednostavno “vrhunski učitelj”, onaj koji pokazuje stazu za oslobođenje od grijeha i za sjedinjenje s Bogom, da je “jedan od najvećih duhovnih lidera čovječanstva”, osoba koja nam je priopćila svoje “prvotno duhovno iskustvo” ali čije božansko sinovstvo nije nikada izričito priznato i kojega je spasonosna uloga samo sumnjivo priznata;

da Isus Krist nije htio Crkvu, tj. Katoličku Crkvu kao posrednika toga spasenja, stoga niječe i potrebu krštenja;

da negira dogmu o iskonskom grijehu, smatrajući je proizvodom teološke misli Zapada;

da niječe marijanske dogme, tj. Marijino bogomaterinstvo, bezgrješno začće, djevičanstvo i uznesenje na nebo nisu priznate kao istine koje pripadaju Riječi Božjoj;

da ne prizna, ne samo redovito crkveno učiteljstvo, nego ni nezabludivost Rimskoga prvosvećenika i Kolegija biskupa *cum et sub Petro*. Svodeći primat Petrova nasljednika na pitanje moći, negira poseban karakter njegova služenja.

Usljedio je proglas o prokletstvu: "Objavljujući ovu *notifikaciju*, Zbor je obvezan također izjaviti da je o. Balasuriya zašao s puta cjelovitosti istine katoličke vjere i, stoga, ne može biti smatram katoličkim teologom; dapače, upao je u izopćenje unaprijed izrečeno (kan. 1364, 1)."

Papa je također odobrio *notifikaciju* i naredio da se objavi.

Godinu dana kasnije, 15. siječnja 1998. o. Balasuriya vratio se u Crkvu i potpisao pred odgovornim crkvenim dužnosnicima dekret pomirenja i izjavu pokajanja i vjeroispovijed, ne doduše onu koju mu je Zbor za nauk vjere poslao, nego vjeroispovijed Pavla VI., ali s ovim izričitim dodacima:

"Posebno s Crkvom ispovijedam:

da smisao dogmatskih formula uvijek ostaje istinit i nepromjenjiv iako otvoren da bude jasnije izrečen i bolje shvaćen;

da je objava Isusa Krista nadnaravna i jedinstvena po svom karakteru;

da Sveta Pisma, Stari i Novi Zavjet, jesu Riječ Božja;

da je Isus Krist Sin Božji i sveopći Spasitelj;

da je Isus Krist utemeljitelj Crkve koja je znak i sakrament spasenja za sav svijet;

dapače, ispovijedam dogmu iskonskoga grijeha kako ga naučava Tridentski koncil (DS 1510-1516) i jedno krštenje za oprostjenje grijeha.

Vjerujem u Mariju i častim je, njezino bogomaterinstvo, njezino Bezgrješno začeće i djevičanstvo, kao i njezino tjelesno uznesenje na nebo.

Prihvaćam učiteljstvo Rimskoga pape i Biskupskoga zbora u jedinstvu s njim;

Uvažavam zajedništvo s Crkvom i s njezinim pastirima.

Priznajem prava i dužnosti biskupa da vrše svoju pastoralnu brigu, da vode katoličku zajednicu putem istinite vjere i poduzimaju vrijednosne i smjerodavne stavove s obzirom na teološke istine, iako sam očekivao otvoreniji dijalog za objektivno ispitivanje svoje knjige.

Prihvaćam da je Zbor za nauk vjere intervenirao prema svojim pravilima i svjestan sam da su mnoga pisma izmijenjena posredstvom moga generalnog poglavara, iako sam se nadao izravnijem i osobnijem dijalogu."¹⁹

¹⁹ Preuzeto s interneta (EWTN).

Tako je završio taj Balasuriyin slučaj 1998. god., a ubrzo se, godinu dana kasnije, otvorio novi, koji je prouzročio jedan drugi profesor, ovaj put u Rimu.

Jacques Dupuis, Belgijanac (rođen 1923.), dugogodišnji je profesor na isusovačkom učilištu u Kalkuti (1948.-1984.), zatim profesor na Gregorijani i isto tako dugogodišnji urednik sveučilišnoga glasila *Gregorianuma*. Izdao je više teoloških djela: *Isus Krist ususret religijama*,²⁰ zatim *A vi, što vi kažete tko sam ja? Uvod u kristologiju*,²¹ i brojne druge članke "pluralističke teologije". Na odgovornost je pozvan zbog svoje knjige pod naslovom *Prema kršćanskoj teologiji religioznoga pluralizma*.²² On je i usmeno i napismeno odgovarao na pitanja Ureda Svete Stolice odgovornoga za nauk vjere. Tako čitamo u priopćenju toga dikasterija: "Nakon obavljena ispita i dijaloškoga ishoda s autorom, uzoriti oci, odvagajući raščlambe i mišljenja koja su izrazili konzultori s obzirom na *Odgovore* koje je dao sam autor, na redovitoj sjednici 30. lipnja 1999. priznali su njegov pokušaj da želi ostati u okvirima pravovjerja, zalažući se u dosadašnjoj obradbi problematike. Istodobno, imajući u vidu dobro raspoloženje autorovo, očitovano u njegovim odgovorima, da pruži objašnjenja koja su smatrana nužnima, kao i njegovu volju da ostane vjerran nauku Crkve i naučavanju Učiteljstva, konstatirali su da su u knjizi sadržane značajne dvoznačnosti i poteškoće o doktrinarnim točkama velike važnosti, koje čitatelja mogu dovesti u pogrešna i pogibeljna mišljenja. Te se točke tiču tumačenja

jedincatoga i sveopćega spasonosnog posredništva Kristova,
jedincatosti i punine Kristove objave,
sveopćega spasonosnog djelovanja Duha Svetoga,
usmjerenosti svih ljudi prema Crkvi,
spasonosne vrijednosti i značenja religija."²³

Iako je taj dijalog s autorom kontroverzne pluralističke teologije kao i ovo priopćenje sastavljeno gotovo više od godine dana prije nego što je deklaracija *Dominus Iesus* bila potpisana 6. kolovoza i objavljena 5. rujna 2000., ovo je upozorenje (*notificazione*) potpisano tek pet mjeseci nakon

²⁰ J. DUPUIS, *Gesù Cristo incontro alle religioni*, Assisi 1989. Englesko izdanje: *Jesus Christ at the Encounter of World Religions*, New York, 1991.

²¹ *Who do you say I am? Introduction to Christology*, N. Y., 1994.

²² J. DUPUIS, *Verso una teologia cristiana del pluralismo religioso*, Brescia 1997. Autor u knjizi navodi svoje članke o pluralističkoj teologiji (str. 399-400).

²³ *Notificazione a proposito del libro di Jacques Dupuis: "Verso una teologia cristiana del pluralismo religioso"*, u: CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, *Dichiarazione "Dominus Iesus"*, Documenti e studi, br. 18, Vaticano, 2002., str. 141-142.

publicirane *Deklaracije*, 24. siječnja 2001. Potom je ta obavijest dana na znanje ocu Dupuisu, a on ju je potpisao i obvezao se na teološku poslušnost. S potpisom teksta autor se obvezao da pristaje uz izrečene teze i da će se ubuduće u svojoj teološkoj aktivnosti i u svojim publikacijama pridržavati doktrinarnih sadržaja naznačenih u *notifikaciji*, a njezin će se tekst morati pojaviti i u eventualnim drugim pretiscima i izdanjima dotične knjige i u odnosnim prijevodima.²⁴ Od tada više ne predaje. Uostalom i godine su u pitanju.

Ovo su samo dva slučaja, a pater Dupuis u svojoj je knjizi naveo 33 stranice raznih modernih autora i njihovih djela o problematici religijskoga pluralizma.²⁵

Što je to govorio, odnosno napisao isusovac Dupuis i drugi katolički teolozi²⁶ da je morao intervenirati sam Zbor za nauk vjere općom *Deklaracijom* u potpisu kardinala Ratzingera, pročelnika, i nadbiskupa Bertonea, tajnika, a Papa tu Deklaraciju "sigurnim znanjem i svojom apostolskom vlašću potvrdio" - "certa scientia et auctoritate Sua apostolica ratam habuit"²⁷ U tom svome djelu i u drugim djelima dugogodišnji misionar, profesor i urednik teoloških časopisa obrađuje kršćansku teologiju, teologiju religija, pluralističku teologiju, zauzima se za međureligijski dijalog u suvremenom multikulturalnom i plurireligijskom svijetu. Može se reći da je sva ova problematika uglavnom pokonciliskoga datuma, nastala u kabinetima kršćanskih teologa i na vrelim područjima kršćanskih misionara. A nije joj cilj obrađivati samo religije kao takve nego ispitivati koji je teološki i spasonosni smisao nekršćanskih religija u Božjem nacrtu spasenja. Na to ćemo se poslije navratiti.

A onda dolazi *Dominus Iesus* i svečano deklarira, tumači, razjašnjava i izjavljuje u 23 točke.²⁸

A sažetak svega toga donosi *priopćenje* p. Dupuisu, koje je kasnije objavljeno, a koje ovdje doslovno prevodimo i u tekstu i u bilješkama.

²⁴ ZBOR ZA NAUK VJERE, zbog tendencija koje su očitovane u različitim sredinama i uvijek prihvaćene također u mišljenju vjernika, objavio je deklaraciju *Dominus Iesus* o spasonosnoj jedincatosti i sveopćosti Isusa Krista i Crkve (AAS, 92 /2000/ 742-765), da očuva bitne činjenice katoličke vjere. *Notifikacija* se inspirira na načelima naznačenim u spomenutoj *Deklaraciji* s obzirom na vrednovanje djela J. Dupuisa. Tako knjižica *Dichiarazione "Dominus Iesus"*, Vaticano 2002., str. 142, bilj. 141.

²⁵ *Toward a Christian Theology*, str. 391-424.

²⁶ N. BIŽACA, *nav. čl.*, str. 124-142.

²⁷ *Dominus Iesus*, na kraju broja 23.

²⁸ Vidi našu domaću literaturu o tome u članku: *Dominus Iesus. Deklaracija o jedincatosti i spasonosnoj univerzalnosti Isusa Krista i Crkve*, u: *Vrhbosnensia*, 2/2001., str. 329-339.

“I. S obzirom na jedincato i sveopće spasonosno posredništvo Isusa Krista:

1. Treba čvrsto vjerovati da je Isus Krist, Sin Božji, postavši čovjekom, raspet i uskrsnuo, jedini i sveopći posrednik spasenja čitava čovječanstva.²⁹

2. Treba također čvrsto vjerovati da je Isus iz Nazareta, Sin Marijin i jedini Spasitelj svijeta, Sin i Riječ Očeva.³⁰

S obzirom na jedinstvo spasonosnoga plana spasenja usredotočeno na Isusa Krista, treba, osim toga, držati da je spasotvorno djelovanje Riječi ostvareno u Isusu Kristu i po njemu, utjelovljenomu Sinu Očevu, kao Posredniku spasenja svega čovječanstva.³¹ Stoga je protivno katoličkoj vjeri ne samo tvrditi odvojenost između Riječi i Isusa ili odvojenost između spasonosna djelovanja Riječi i spasonosna djelovanja Isusova, nego također podržavati tezu spasonosna djelovanja Riječi kao takve u njezinu božanstvu, neovisno o čovječstvu utjelovljenje Riječi.³²

II. S obzirom na jedincatost i puninu objave Isusa Krista

3. Treba čvrsto vjerovati da je Isus Krist posrednik, dovršetak i punina objave.³³ Stoga je suprotno vjeri Crkve držati da je objava Isusa Krista ili u Isusu Kristu ograničena, nepotpuna i nesavršena. Osim toga, premda će se puna spoznaja božanske objave dogoditi samo na dan slavnoga dolaska Gospodnjega, ipak povijesna objava Isusa Krista nudi sve ono što je potrebno za spasenje čovjeka i ne treba biti dopunjavana drugim religijama.³⁴

4. Sukladno je katoličkom nauku ustvrditi da sjemenje istine i dobrote koje postoji u drugim religijama jest određeno sudjelovanje na istinama sadržanim u objavi Isusa Krista ili u Isusu Kristu.³⁵ Međutim, zablud-

²⁹ ZBOR ZA NAUK VJERE, zbog tendencija koje su očitovane u različitim sredinama i uvijek prihvaćene također u mišljenju vjernika, objavio je deklaraciju *Dominus Iesus* o spasonosnoj jedincatosti i sveopćosti Isusa Krista i Crkva (AAS, 92 /2000/ 742-765), da očuva bitne činjenice katoličke vjere. *Notifikacija* se inspirira na načelima naznačenim u spomenutoj *Deklaraciji* s obzirom na vrednovanje djela J. Dupuisa.

³⁰ PRVI NICEJSKI KONCIL, Denz. br. 125; KALCEDONSKI KONCIL, Denz. br. 301.

³¹ Usp. TRIDENTSKI KONCIL, Dekret *De justificatione*, Denz. br. 1529; 1530; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Konstitucija o liturgiji *Sacrosanctum Concilium*, br. 5; Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, br. 22.

³² Usp. IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 6; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 10.

³³ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum*, br. 2, 4; IVAN PAVAO II., Enciklika *Fides et ratio*, br. 14-15, 92; AAS 91 (1999) 5-88; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 5.

³⁴ Usp. ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 6; *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 65-66.

³⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 17; Dekret *Ad gentes*, br. 11; Deklaracija *Nostra Aetate*, br. 2.

no je mišljenje smatrati da takvi elementi istine i dobrote ili neki od njih, ne potječu u konačnici od izvirmoga (fontale) posredništva Isusa Krista.³⁶

III. S obzirom na spasonosno sveopće djelovanje Duha Svetoga

5. Vjera Crkve naučava da djelotvorni Duh Sveti nakon uskrsnuća Isusa Krista jest uvijek Duh Kristov kojega je Otac poslao, koji djeluje na spasotvoran način bilo u kršćanima bilo u nekršćanima.³⁷

Stoga je protivno katoličkoj vjeri smatrati da se spasonosno djelovanje Duha Svetoga može protezati izvan jedincate sveopće spasotvorne ekonomije utjelovljene Riječi.³⁸

IV. S obzirom na usmjerenost svih ljudi prema Crkvi

6. Treba čvrsto vjerovati da je Crkva znak i oruđe spasenja za sve ljude.³⁹ Oprečno je katoličkoj vjeri smatrati različite religije svijeta kao dopunske putove Crkvi u redu spasenja.⁴⁰

7. Prema katoličkom nauku i sljedbenici drugih religija usmjereni su prema Crkvi i svi su pozvani da sudjeluju u njoj.⁴¹

V. S obzirom na spasonosnu vrijednost i ulogu religioznih predaja

8. Prema katoličkoj nauci treba držati da 'Dok Duh djeluje u srcima ljudi i u povijesti naroda, u kulturama i religijama, izvršava ulogu pripreve za evanđelje' (usp. dogmatsku konstituciju *Lumen gentium*, 16).⁴²

Stoga je opravdano držati da Duh Sveti proizvodi spasenje u nekršćanima također s pomoću onih elemenata istine i dobrote koji su nazočni u različitim religijama; ali nema nikakva temelja u katoličkoj teologiji držati ove religije, promatrane kao takve, putovima spasenja, pa i zato što u njima ima praznina, nedostataka i zabluda,⁴³ koje se odnose na temeljne istine o Bogu, čovjeku i svijetu.

³⁶ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 16; IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 10.

³⁷ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, br. 22.; IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 28-29.

³⁸ Usp. IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 5; Apostolska pobudnica *Ecclesia in Asia*, br. 15-16; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 12.

³⁹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 9, 14, 17, 48; IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 11; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 16.

⁴⁰ Usp. IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 36; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 21-22.

⁴¹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 13 i br. 16; Dekret *Ad gentes*, br. 7; Deklaracija *Dignitatis humanae*, br. 1; IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 10; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 20-22; *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 845.

⁴² IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 29.

⁴³ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 16; Deklaracija *Nostra aetate*, br. 2; Dekret *Ad gentes*, br. 9; usp. također PAVAO VI., Apo-

Osim toga, to što elementi istine i dobrote, kojih ima u različitim religijama, pripremaju narode i kulture da prihvate spasonosan događaj Isusa Krista, ne znači da se sveti tekstovi u drugim religijama mogu smatrati dopunskima Staromu Zavjetu, koji je neposredna priprava samomu događaju Kristovu.”⁴⁴

Tako Zbor za nauk vjere u potpisu svojih najodgovornijih. A da bude do kraja jasno i odgovorno:

“Vrhovni svećenik Ivan Pavao II. u audijenciji 19. siječnja 2001., u svjetlu daljnjih razvoja, potvrdio je svoje odobrenje ove *notifikacije*, odlučene na Redovitoj sjednici ovoga Zbora, i naredio da se objavi”.

Zaključak. Deklaraciju *Dominus Iesus* izazvali su pojedini katolički teolozi, zašlaci, koji su zašli s puta prave katoličke nauke, vjere i Crkve. Pošli su od težnje da u povijesnom hodu kršćanstva danas vide njegov treći stadij: prvi je bio ucjepljenje u židovski ambijent, drugi je bio inkulturacija u grčko-rimski svijet, a treći je stadij ovo današnje dijaloško sučeljenje s drugim nekršćanskim religijama, gdje vrijedi princip “pluralnoga jedinstva”: “Sve su religije jednako vrijedne ili to mogu biti.”⁴⁵ Iz toga heretičnoga principa izvire i sve druge zablude koje je nemoguće nabrojiti osim jednom jedinom rečenicom: suprotstavljaju se jedincatosti i sveopćosti Krista Spasitelja i jedincatosti i sveopćosti Crkve kao trojstvenoga sakramenta spasenja. Zbor za nauk vjere pokazao je svu odlučnost u nadziranju i suzbijanju krivih ideja i nauka, pa je smatrao potrebnim ne samo slati *notifikacije* pojedinim teolozima, nego izdati opću Deklaraciju katoličkih istina koje Crkva naučava, s obzirom na tretiranu tematiku, na temelju Svetoga Pisma i crkvenih koncila od Prvoga nicejskoga do Drugoga vatikanskoga.

---

stolska pobudnica *Evangelii nuntiandi*, br. 53; AAS 68 (1976); IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, br. 55; ZBOR ZA NAUK VJERE, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 8.

⁴⁴ Usp. TRIDENTSKI KONCIL, Dekret *De libris sacris et de traditionibus recipiendis*, Denz. br. 1501; PRVI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei Filius*, pogl. 2, Denz. br. 3006; ZBOR ZA NAUK VJER, Deklaracija *Dominus Iesus*, br. 8.

⁴⁵ P. F. KNITTER, *Ein Got - viele Religionen: Gegen den Absolutheitsanspruch des Christentums*, München, 1988., str. 42; citirano u: N. BIŽACA, *nav. čl.*, str. 133.

IMMEDIATE CAUSE AND MOTIVE OF THE DECLARATION *DOMINUS IESUS*

Summary

The author of this article is bishop of Mostar-Duvno and Trebinje-Mrkan and professor of ecumenical theology at Sarajevo Theological Seminary. In his introduction he quotes the statement of a Bosnian Franciscan who said at an inter-religious conference at Tuzla, in October 2002, that all religious communities should give up their mission activities because any claim for religious absoluteness would lead to conflicts and preachers of such absoluteness would usurp the authority of God who makes human persons to be born and brought up in different religions.

Such thinking and writing echoes philosophical, religious and moral relativism as a way of answering - in a time of tolerance and dialogue - the phenomenon of religious pluralism. From the text of *Dominus Iesus* 4 and 9 he draws five principles of theological relativism present in writings and talks of Catholic theologians Tissa Balasuriya and Jacques Dupuis whose works have been censured by the Congregation for the Doctrine of the Faith through an official Notification. In their attempt to develop the teaching of Vatican II about the attitude of the Church to followers of non Christian religions, expressed in *Lumen gentium* 16, *Nostra aetate* 3-4, *Gaudium et spes* 22 into a theology of religious pluralism, they obscured the obliging Catholic faith about revelation contained in the Holy Scripture, incarnation and redemptive work of Christ and "subsistence" of Christ's Church in the Roman Catholic Church (LG 8). They admit that Christian revelation and Christ's redemptive mission are one of many ways of salvation existing in different religions. Such and similar "Catholic" tendencies were immediate cause and motive of *Dominus Iesus*.